

पुणे विद्यापीठ

समर्थ भारत अभियान

विद्यार्थी कल्याण मंडळ व राष्ट्रीय सेवा योजना,

पुणे विद्यापीठ, गणेशखिंड, पुणे - ४११ ००७.

Website : <http://www.samarthbharatabhiyan.org>

☎ ०२० २५६९७३४९

०२० २५६०९९५४

०२० २५६०९९६०

फॅक्स: ०२० २५६९७३४९

संदर्भ : रासेयो/५१७/२०१२

दि. २८ डिसेंबर २०१२

प्रति,
मा. प्राचार्य/मा. संचालक/मा. विभागप्रमुख
कार्यक्रम अधिकारी/विद्यार्थी कल्याण मंडळ अधिकारी
पुणे विद्यापीठाशी संलग्न असलेली सर्व
महाविद्यालये व मान्यताप्राप्त संस्था

विषय : जागर जाणिवांचा अभियाना बाबत...

संदर्भ :

१. शासन निर्णय उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्रमांक, संकीर्ण २०१२/प्र.क्र.२९६/१२/विशि-१ दि. २३ ऑक्टो. २०१२
२. मा. मंत्री (उच्च व तंत्र शिक्षण) यांच्या अध्यक्षतेखाली मंगळवार दि. २७.११.२०१२ रोजी आयोजित केलेली बैठक महोदय,

उपरोक्त विषयान्वये कळविण्यात येते की, पुणे विद्यापीठा अंतर्गत सर्व महाविद्यालये व शिक्षण संस्थामध्ये स्त्री पुरुष समानतेची बीजे रुजवण्यासाठी "जागर जाणीवांचा" अभियान अंतर्गत महाविद्यालयाने शासनास सादर करावयाच्या प्रस्तावा संदर्भात मंगळवार दि. १ जानेवारी २०१३ रोजी, स. १० ते ३.०० या वेळेत, संत नामदेव सभागृह, पुणे विद्यापीठ, पुणे या ठिकाणी सभा आयोजित करण्यात आलेली आहे.

सदर सभेसाठी आपल्या महाविद्यालया मधील विद्यार्थी कल्याण अधिकारी (SWO) व कार्यक्रम अधिकारी (NSS) यांना उपस्थित राहण्यास सुचित करावे, हि विनंती.
(सोबत शासन निर्णयाची प्रत व त्यासोबत जोडलेले परिशिष्ट अ व ब स्वतंत्रपणे जोडण्यात आलेले आहे.)

विभाग

सभेची वेळ

१. पुणे शहर व पुणे ग्रामिण	-	स. १०.०० ते दु. १२.००
२. अहमदनगर जिल्हा व नाशिक जिल्हा	-	दु. १.०० ते दु. ३.००

कळावे,
धन्यवाद,

कार्यक्रम समन्वयक
राष्ट्रीय सेवा योजना

Pc-2/D/Tin Job/Daily Letter/ 71

संचालक

विद्यार्थी कल्याण मंडळ

राज्यातील महाविद्यालये व शैक्षणिक
संस्थामध्ये स्त्री-पुरुष समानतेची बीजे
रुजविण्यासाठी "जागर जाणीवांचा"
अभियानातर्गत पारितोषिक .....

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक संकिर्ण २०१२/प्र.क्र. २९६/१२ /विशि-१
मंत्रालय, मुंबई -३२.
दिनांक : २३ ऑक्टोबर, २०१२.

प्रस्तावाना : प्रत्येक नागरिकाने आत्मसन्मान, आत्मविश्वास आणि निर्भयतेने स्वतःच्या व्यक्तीमत्त्वाचा विकास करणे, देशाच्या प्रगतीसाठी अत्यंत आवश्यक आहे. शिक्षणाचे हेच खरे उद्दिष्ट आहे. आजच्या सामाजिक वातावरणात स्त्रिया व मुलींना अशा प्रकारची संधी पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध होत नाही. ही वस्तुस्थिती आहे. ही परिस्थिती बदलून स्त्रिया व मुलींना संपूर्ण आत्मविश्वासाने जगण्याची संधी मिळेल त्याचवेळी आपला देश ख-या अर्थाने सुसंस्कृत व सुशिक्षित मानला जाईल आणि जगभरात एक पुरोगामी राष्ट्र म्हणून ओळखला जाईल. असे वातावरण निर्माण करण्याचे आणि सामाजिक परिवर्तन घडवून आणण्याचे महत्त्वाचे माध्यम म्हणजे उच्च शिक्षण आणि ते पुरविणा-या संस्था हे आहेत.

देशाच्या व राज्याच्या सुरक्षित व उज्वल भविष्यासाठी त्या देशाच्या पुढील पिढीचा सर्वांगीण विकास होणे अत्यावश्यक आहे आणि त्यासाठी पोषक व उपयुक्त वातावरण निर्माण करणे, ही शासनाची जबाबदारी आहे. समाजाचा ५० टक्के भाग हा महिला व मुलींनी व्यापलेला आहे. दुदैवाने हा घटक समाजामध्ये समानता व समान अधिकारांपासून वंचित आहे. महाराष्ट्र हे ऐतिहासिक काळापासून महिलांना समानतेची वागणुक देणे व त्यांना शिक्षणाची समान संधी उपलब्ध करून देण्यामध्ये अग्रेसर आहे. स्वातंत्र्यानंतर राज्य शासनाने या दिशेने ब-याच प्रमाणात ठोस पावले उचलेली आहेत. विशेषतः मुलींच्या उच्च शिक्षणासाठी विविध उपक्रम राबविलेले आहेत.

शासनाच्या असे निदर्शनास आले आहे की, अशी ठोस पावले उचलून सुध्दा मुली अपेक्षित संख्येने उच्च शिक्षणाचा लाभ घेत नाहीत. परिणामी त्या सामाजिक व आर्थिक विकास जे प्रत्येक नागरीकाचे मुलभूत अधिकार आहेत, त्यापासून वंचित राहत आहेत.

मुलींच्या व त्यांच्या पालकांच्या उच्च शिक्षणाच्या अनिच्छेचे प्रमुख कारण म्हणजे शैक्षणिक संस्थांमध्ये स्त्रीयांना आवश्यक त्या सुरक्षित वातावरणाचा अभाव, स्त्री पुरुष

(२) स्पर्धा कोणत्या स्तरावर, कोणत्या कालावधीत घेण्यात येतील याबाबतचा तपशील, सोबत जोडलेल्या "परिशिष्ट-अ" मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे राहतील.

(३) प्रत्येक महाविद्यालयाने त्यांच्याकडे प्राप्त झालेल्या सूचनांपैकी फक्त ५ उत्कृष्ट सुचनां स्पर्धासाठी पाठविण्यात याव्यात. त्यापेक्षा जास्त प्राप्त झालेल्या सूचनांचे मुल्यमापन करण्यात येणार नाही यांची सर्व महाविद्यालयांनी दक्षता घ्यावी.

(४) स्पर्धेचे निकष आणि त्यासाठी विहित करण्यात आलेल्या बाबी, गुणांकनाची पध्दत सोबत जोडलेल्या परीशिष्ट-अ प्रमाणे राहिल. त्या अनुषंगाने प्रत्येक महाविद्यालयाने या संदर्भातील परिणामकारक कार्यवाही करावी. संबंधीत महाविद्यालयांनी केलेल्या कार्यवाहीच्या अनुषंगाने "परीशिष्ट-अ" मधील विहित बाबींना गुण देऊन सर्वोत्कृष्ट महाविद्यालयांची निवड करण्यात येईल.

(५) सदर स्पर्धेच्या निवड समित्यांची संरचना सोबत जोडलेल्या "परिशिष्ट-ब" मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे राहतील.

(६) "जागर जाणीवांचा" या अभियानांतर्गत सहभागी होणा-या महाविद्यालयामधून सर्वोत्कृष्ट कार्य करणा-या महाविद्यालयांना सोबत जोडलेल्या "परीशिष्ट-ब" मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे पारितोषिक देण्यात येतील.

५. सदर योजना प्रायोगिक तत्वावर सन २०१२-१३ व २०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षासाठी राबविण्यास मंजूरी देण्यात येत आहे. त्यानंतर या योजनेची उपलब्धी विचारात घेऊन योजना पुढे सुरु ठेवण्याबाबत निर्णय घेण्यात येईल.

६. सदर योजनेसाठी रुपये १.५० कोटी (रुपये एक कोटी पन्नास लक्ष फक्त) एवढी रक्कम सन २०१२-१३ या आर्थिक वर्षाकरीता मंजूर करण्यात येत आहे.

७. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.५९२/व्यय-५, दि. १२.१०.२०१२ अन्वये त्यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

८. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक क्रमांक २०१२१०२३१२०२४८०७०८ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(वि. ३३५५)

(विकास तु. कदम)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपाल तथा कुलपती यांचे सचिव, मलबार हील, मुंबई

२. प्रधान सचिव, महिला व बाल विकास, मंत्रालय, मुंबई

परिशिष्ट-अ

I) "जागर जाणीवांचा" या अभियानांतर्गत स्पर्धेसाठी आवश्यक बाबी व निकष :-

"जागर जाणीवांचा" अभियानांतर्गत घेण्यात येणा-या स्पर्धेकरिता प्रत्येक महाविद्यालयाच्या तपासणीसाठी विचारात घ्यावयाच्या बाबी व गुणांचा तपशिल खालील प्रमाणे आहेत :-

<u>प्रमुख बाबी</u>		<u>गुण</u>
(अ) (१)	विद्यार्थ्यांच्या सहभागातून प्राप्त झालेल्या सूचना व त्या सूचना देतांना विद्यार्थ्यांनी हाताळलेली कार्यपध्दती	५०
(२)	विद्यार्थ्यांकडून प्राप्त झालेल्या सूचनांपैकी महाविद्यालयाने किती सूचना स्विकृत करुन, त्याची अंमलबजाणी केली आहे.	५०
(ब)	शैक्षणिक संस्थेच्यामार्फत पुरविण्यात येणा-या सुविधा व इतर उपक्रम	५०

एकूण १००

II) सदर अभियानांतर्गत महाविद्यालयाचे मुल्यमापन करण्यासाठी पुढील निकष विचारात घेण्यात यावेत.

(अ) (१) विद्यार्थ्यांच्या सहभागातून प्राप्त झालेल्या सूचना व त्या सूचनांसाठी विद्यार्थ्यांनी हाताळलेली कार्यपध्दती

	५० गुण
(iv) A) स्त्री - पुरुष समतुल्यता टिकवीण्यासाठी व समाजातील स्त्रियांच्या असलेल्या दुय्यम स्थानामध्ये बदल घडविण्यासाठी केलेली सूचना.	१० गुण
B) महाविद्यालयात होणा-या छेडछाडीमुळे मुलींच्या मनात असलेली भिती व असुरक्षिततेची भावना याला आळा बसावा म्हणुन केलेली सूचना	१०
(v) सदर सूचनांसाठी विद्यार्थ्यांनी हाताळलेली कार्यपध्दती	१०
(२)(i) विद्यार्थ्यांकडून प्राप्त झालेल्या सूचनांपैकी महाविद्यालयाने किती सूचना स्विकृत करुन, त्याची अंमलबजाणी केली आहे	१०
(vi) विद्यार्थ्यांकडून प्राप्त झालेल्या सूचनां अंमलात आणण्याची कार्यपध्दती / माध्यम	१०

- (ब) शैक्षणिक संस्थेच्यामार्फत पुरविण्यात येणा-या सुविधा व इतर उपक्रम ५०
- (१) विद्यार्थ्यांमध्ये होणारी छेडछाड /चिडविणे /रॅगिंग इत्यादी संदर्भात प्राप्त झालेल्या तक्रारीबाबत महाविद्यालयाकडून कोणत्या पध्दतीने तक्रार निवारण करण्यात येते. या संदर्भात विद्यार्थी / कर्मचारी वर्ग यांचे समुपदेशन करण्याची कोणती व्यवस्था महाविद्यालयामध्ये करण्यात आलेली आहे. ०८
- (२) शैक्षणिक संस्थेच्यामार्फत विद्यार्थीनी व महिला कर्मचा-यांना पुरविण्यात येणा-या इतर विविध सोयी सुविधा ०५
- (३) विद्यार्थीनींचा सर्वांगीण विकास आणि सुरक्षिततेसाठी महाविद्यालयाने उचलेली विविध पावले (उदा. विशाखा समितीची अमंलबजावणी, महिला विश्राम गृह, महिला स्वच्छतागृहांची उपलब्धता आणि स्वच्छता व वार्षिक आरोग्य तपासणी) ०७
- (४) महाविद्यालयापासून दूर रहाणा-या विद्यार्थ्यांसाठी महाविद्यालयात ये-जा करण्यासाठी वाहतुकीची करण्यात आलेली व्यवस्था करणे इ. ०२
- (५) महाविद्यालयाने त्यांच्या परिसरातील मुलींना व त्यांच्या पालकांना उच्च शिक्षणाचे महत्त्व पटवून देण्यासाठी शिक्षण संस्थेने केलेले प्रयत्न. ०८
- (६) विद्यार्थींच्या मुल्य शिक्षण, जीवन कौशल्य विकास करणे व संवाद कौशल्य, नवीन तंत्रज्ञान आर्थिकदृष्ट्या निर्भर होण्याकरीता प्रेरित करण्यासाठी महाविद्यालयाकडून कोणते कार्यक्रम राबविण्यात येतात. ०५
- (७) विद्यार्थ्यांना कोणत्याही सामाजिक व व्यवसायिक प्रसंगांना आत्मविश्वासाने सामोरे जाता यावे, यासाठी कोणत्या प्रकारची पावले उचलत आहे. ०५
- (८) महाविद्यालयाच्या प्रशासन व अनुशासनामध्ये विद्यार्थ्यांचा सहभाग / प्रतिनिधी घेतले जातात काय, असल्यास त्यामधील मुलींचा सहभाग ०५

- वाढविण्यासाठी महाविद्यालयाने केलेले प्रयत्न
- (९) विद्यार्थीनीना क्रिडा, सांस्कृतिक व इतर शिक्षणेत्र (अभ्यासाच्याशिवाय) कार्यक्रमांमध्ये समान संधी उपलब्ध करून देण्यासाठी महाविद्यालयाने केलेले प्रयत्न . ०५

III) सदर अभियांनाच्या अनुषंगाने आयोजित करावयाच्या स्पर्धा व पारितोषिकासाठी निवड करावयाच्या कालावधीचा तपशिल

- (१) प्रत्येक महाविद्यालयांने माहे डिसेंबरमध्ये संबंधित महाविद्यालयात आवश्यकत्या स्पर्धांचे आयोजन करावे.
- (२) माहे जानेवारीच्या पहिल्या आठवडयात महाविद्यालयांनी वरील (अ) आणि (ब) येथील बाबींची माहिती जिल्हा स्तरावरील निवड समितीच्या अध्यक्षस सादर करावी.
- (३) माहे जानेवारीच्या तिस-या आठवडयात जिल्हास्तरावरील निवड समितीने त्यांच्या स्तरावरील निवड प्रकिया पूर्ण करावी व जिल्हयामधून सर्वोत्कृष्ट ठरलेल्या महाविद्यालयांचे नाव विद्यापीठस्तरावरील निवड समितीकडे सर्व माहितीसह त्वरीत पाठवावे.
- (४) माहे फेब्रुवारीच्या पहिल्या पंधरवाडयात विद्यापीठस्तरावरील निवड समितीने त्यांच्या स्तरावरील निवड प्रकिया पूर्ण करावी व विद्यापीठस्तरावरून सर्वोत्कृष्ट ठरलेल्या महाविद्यालयांचे नाव माहे फेब्रुवारीच्या शेवटच्या आठवडयात राज्यस्तरावरील निवड समितीकडे सर्व माहितीसह त्वरीत पाठवावे.
- (५) दिनांक ५ मार्च पुर्वी राज्यस्तरावरील निवड समितीने, त्यांच्या स्तरावरील निवडप्रक्रिया पूर्ण करावी
- (६) पारितोषिकाची घोषणा व वितरण दिनांक ८ मार्च रोजी आंतरराष्ट्रीय महिला दिनानिमित्त राज्यस्तरावरील पारितोषिक विजेत्यासह सर्व जिल्हा, विद्यापीठस्तरावरील पारितोषिक विजेत्या महाविद्यालयांच्या नांवाची घोषणा करून पारितोषिक वितरण सोहळा साजरा करण्यात यावा.

*****

परिशिष्ट-ब

१. "जागर जाणीवांचा" या अभियानांतर्गत घेण्यात येणाऱ्या स्पर्धेसाठी जिल्हा / विद्यापीठ / राज्यस्तरावरील निवड समित्याची संरचना पुढील प्रमाणे राहिल :

(१) जिल्हा स्तरावरील निवड समितीची संरचना

१) जिल्हाधिकारी	- अध्यक्ष
२) जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी	- सदस्य
३) पोलीस अधिक्षक	- सदस्य
४) पोलीस आयुक्तांनी नामनिर्देशित केलेला पोलीस उपायुक्तापेक्षा कमी दर्जाचा नसलेला अधिकारी (फक्त ज्या जिल्हयाच्या ठिकाणी पोलीस आयुक्तालय कार्यरत असेल त्या जिल्हयासाठी)	- सदस्य
५) विभागीय सहसंचालक	- सदस्य सचिव

(२) विद्यापीठ स्तरावरील निवड समितीची संरचना

१) कुलगुरु	- अध्यक्ष
२) संचालक, उच्च शिक्षण	- सदस्य
३) विभागीय आयुक्त यांनी नामनिर्देशित केलेला अतिरिक्त विभागीय आयुक्तापेक्षा कमी दर्जाचा नसलेला अधिकारी	- सदस्य
४) आयुक्त, महिला व बाल विकास यांनी नामनिर्देशित केलेला प्रतिनिधी	- सदस्य
५) संचालक, उच्च शिक्षण यांनी नामनिर्देशित केलेली संबंधित विद्यापीठाच्या परिक्षेत्रातील महिला प्राचार्या	- सदस्य
६) कुलसचिव	- सदस्य सचिव

३) राज्य स्तरावरील निवड समितीची संरचना

१) मा. मंत्री (उ.व.तं.शि)	-	अध्यक्ष
२) मा. राज्यमंत्री (उ.व.तं.शि)	-	उपाध्यक्ष
३) प्रधान सचिव (उ.व.तं.शि)	-	सदस्य
४) प्रधान सचिव (महिला व बाल विकास)	-	सदस्य
५) संचालक, उच्च शिक्षण	-	सदस्य
६) संचालक, तंत्रशिक्षण	-	सदस्य
७) आयुक्त, महिला व बाल विकास	-	सदस्य
८) सहसचिव / उप सचिव, (विशि) उ.व.तं.शि. वि	-	सदस्य सचिव

२. पारितोषिक रक्कमेचा तपशिल :-

- (i) जिल्हा स्तरावरील स्पर्धेसाठी पहिले पारितोषिक रु. १ लक्ष व दुसरे पारितोषिक रुपये ५० हजार,
- (ii) विद्यापीठ स्तरावरील स्पर्धेसाठी पहिले पारितोषिक रु. २ लक्ष व दुसरे पारितोषिक रुपये १ लक्ष,
- (iii) राज्यस्तरावरील स्पर्धेसाठी पहिले पारितोषिक रु. ५ लक्ष व दुसरे पारितोषिक रुपये ३ लक्ष तीसरे पारितोषिक २ लक्ष.

*****